

Numărul 35

Oradea-mare 8/21 octombrie 1906.

Anul XLII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ pe an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Suflet trudit.

Nu se aude în Poiană dangăt, nici ciripitură de vrăbii. Intregă firea tace, ascultă cu evlavie pogrășul mânei dumnezeiești; toate firicelele de iarbă stau șgulite în văjoiul moale ce se închiagă din cernitul ploștii mărunte, mărunță... ca și plumbureii gămăliilor.

Sătele cerului legate și chibzuite din norii cenușii, un vântuleț rece le pune în mișcare. Cernitul aci se îndeasă, aci se supțiază, mai se rărește de nu-l simți nici pe dosul mâinii. În țărăntul picurilor... coboriți a lene, pe vârful proaspăt de măcies se i-vește ochiul-boului cu coada fugită; mugurul se 'ncovoaie așa de finăr. Roiul celorlalte cântărețe se sgu-lește pătruns de umezială; își vâră ciocul în penis. — În suflet se furișă cucernicie, iar la inimă țî-se strecură melancolie în pic, pic, pic.

Sus, sus se leagăn rețelele înmiite de molecule, iar jos toate subsuorile se umplu de receală. În peticile goale de ierburi, bureții încă calzi de resărit, împ-raștiu mirosuri. Frunzele picate 'n toamnă sunt bătute teasc de grindini și de crivățul iernii, pe a căror lespede ici se ridică o lăptucă, colo îți bate în față un pumn de puiți galbini de crăițe, cu găocile despicate; își arăt pălăriuțele în mărimea unui bănuț de aur încovoiat la margini. Carpenii bat din crengi. În streșina unuia se desmiardă un rotogol de oițe cenușii, cu coperișul nins cu pulvere azurie, iar la călcăiul unui ciung se mândrește un burete porcesc așezat pe un stâlp boit, păzit de pălărie bleoștită cu un miros de pucioasă.

În oazele cărămizii de frunziș, se respiră raze slabe de lumină peste cloștile gălbui de bureți nem-tești, așa buni să dighisești o masă gustoasă cu ei... Cerne, cerne într'una. Guiț... guiț... Un purcelaș a-

bătut de turmă sfârtică ascuțit aerul. În răstimpuri se oprește să vadă nu se clatină clopotul pe undeva, ș-apoi aleargă orbis; ici trănțește un cuib de oițe, colo pocnesc uscăturile sub unghiile lui.

Lipită de coaja ghimpoasă a unui gorun stă o bătrână stălcită, cuprinsă 'n haină veche și mohorâtă. E — baba Simina. La brâu poartă înfășurături multe de sfoară, iar la braț ține strâns o corfă, menită să cuprindă bureții culeși pentru nepotași. Sătele nu mai odihnesc. În fiecare strop vede Simina, cum se strecură umezială în bordeiașul de acasă, — simte păr'că unde-tele reci lipindu-se de trupul golaș al nepoților.

Ploua iat-o coborându-se pe 'ndelete. — Sufletul trudit se deslipește de gorun, șerpuește pe ici pe colo buimăcit, pocnește într'una din degete și rotește din cap ca lovită de vânt. Ghimpii nu o întepă, umezeală nu simte, ci-și poartă ochii pe aria de frunze veștede, să dea corfa gata îngrabă, și așa să purceadă la strâns de vreascuri.

— Hi, hi, dragii babii, cum nu v'o călcat nime!?! În streșina unui stejeriș aflase un crescut îmbielșugat de oițe cu care credea să-și umplă corfa; îi făceau bucurie.

Spre Dealu lui Păun, licărește o lumină slăbuță. Norii se învârtesc, ploaia se mulcomește clipă de clipă. Printre frunze se strecură în răstimpuri unde subțiri de umezială, iar pe tăcuțele trunchiurilor șiro-esc picurii alungați unul de altul. Simina dă 'n sus și în jos după uscături, le face mănunchiu, desprinde sfoara dela brâu să le potrivească în spetele ei hodorogite, când iată că se umple de soare coasta vecină, iar prin pulverea de aur se strecură cu înțepire plumbureii limpezi căzuți din izvoarele sfântului ce 'n-proașcă norii. Se oprește baba în bătătura unui fag, cu corfa ascunsă în zdrențele ude, privește îngrijat

prin mregele de ceață străvezii, în cari fumegaiul se ridică ca rogoalele de tămâie...

Pe alături se zărește un colț din păstori; pitulați în glugi ascultau cum latră cânele pământului.

Moșoiul de seamănu unu picat în gârlă nu-l luă biata Simina în seamă; nu avea vreme să se opriască la sine, căci în bordeiaș o așteptau nepoții cu cerul gurii stâns de foame; îi lăsase durmind în coliba șoldită de vremi.

Or fi durmind sermanii și acū... s'or fi trezit puiții mării scâncind de foame... or fi dat doară peste coaja de mălai, și or mânca bieții în tovărășia motanului... Așă, așă va fi!

Sermanul suflet de moșneag, trudit mai eră; grijile o făceau toată crețele și o încovoiau cu anii împreună, de eră covrig întreg. Mânile la mâncate nu o prea slugiau, ochii nu luau depărtările decât șterse, picioarele iar i-se înțepeniau zi de zi. De trei ani încoace numai obidă se purtă în jurul bordeiașului.

Mai întâi Toader al ei s'o despărțit de lume, apoi Marina și cel remas, ginerele, bun de să-l țini de leac, încă-i turtit în trei săptămâni de o boală, să r'o spui numai stâncilor. Din atâtea vieți, numai Simina a întrecut, o cocioabă de muiere, flendurită de amărăciuni și de vremi. Și sermana nu se avea greutate numai pe sine, ci o mai împovorau încă doue ulcele cu torțile rupte, nepotașii adică și un alt golaș bun să păziască o capră, ori vre-un cârd de găște.

* * *

Pe potecuța dinspre Poiană tâce spre sat o doagă de om, cu o strânsură de găteje în spinare și cu o corfă la braț. Se întoarcea acasă baba Simina. Vreascurile nu erau multe, dar pentru o ființă umbrită și descheiată de vremi și-un mănunchiu de pipirig e povoară.

Drumul îl făcea bătrâna în zigzaguri ca un lihnit de foame și plin de rachi. În răstimpuri se împoțește de stejari. Mai lasă corfa, mai o prinde la răvășel, mai ridică lemnuțele și înțepenește sforile. Mersul greoi și găfăitul de moșneag îi rostogolește ici un nemțeș, colo cade o lăptucă, rotind la vale ca un disc; vreme să-i culeagă n'are...

Ploaia mărunță nu mai cerne.

Uf! că rău mă doare... Un ghimpe năpădisse bi-nișor în călcăiul aspru al Siminei. Noroiul cleios forfotea că un cean clocotit. În urma plesnelor se lăția petecul de sânge, coborât din găurica spinelui.

— Sărmana de mine — suspină bătrâna, — cât amar m'o ajuns la bătrânețe.

Pe răvașul feții lunecau lacrimile.

Capra încă nu eră legată la prigon, semn că Niculiță alergă încă undeva pe râpe în hora altor prietini.

Trăneste uscăturile în dosul colibii și întră umplută de umezială în colibă.

— Sculatu-v'ați, dragii mării!...

Nepoțelul mai mărunț scâncește cu mâna la ochi, iar celalalt cere c'o privire blagină o lăptucă.

— Da-va mama vouă îndată bureți fripți și lapte... îi sărută, îi mulcomește c'o frântură de lăptucă, apoi ațâță focul în vatră.

Norii se desprind în răscruci și dau loc unui scuturat subțir de raze. În aerul rece încep ciocârliile sfatul.

— Maică-ăă!... am venit cu capra.

Sosiá Nicolae dela păscute.

— Vin, vin, vin dragul babii... dă focului putere în vatră să țiuiască măcar apa din vreascuri, apoi scoate ulcica din tărăș și pornește la muls.

— Curățește Niculiță din usturoii ceia să frigem!...

Ulcica se umple până la știrbitură; pune din el să fiarbă, ca așă să împace orfanașii aceia lăsați pe capul ei. Într'un colț al focului scoate Simina jăratec, pune usturoii pe el îmbrobodiți cu sare de mărimea piperului. Țiuiturile în toate scalele se înmulțesc din ce în ce.

Nu sără bătrâna nici odată usturoi, să nu-și aducă aminte de Toader. Pentru dinții lui ce-i rari, nu eră carne mai gustoasă ca și bureții proaspeți.

Când i-se da prilej Siminei, rotia ochii în coliba cu miros de ruină și cu jale în suflet privia cum se scurge ploaia pe la colțuri în șuvițe. Ploaia mocnită umplea coliba de suspin, descărcat în picuri mari; în răstimpuri i-se opriă vorba în gât.

Cât trăise moșul Toader, nu purtau grije multă, trăiau cu gemete de moșneag, cu câte-o sgațaiutură de vorbă; nu simțiau cum trece vara și cum se apropie iarna, ci blodoriau o zi după alta îndestulați cu tot ce dă Dzeu. Când îl pâlă pe moș vre-o pacoste, se întăria în fire și numai ce-l vedeai că se razimă de speteaza scaunului găurit de cari, își mângăie mustățile resfirate și drepte toate cu vorba: „las' muiere, nu te năcăji, căci trăiesc eu încă!...” Scotea lula din brâu și pune pe vâtrarul mâinii sale scorțoase un jar pe care apoi îl înfundă cu măestrie în vârful tutunului și pufăia cu nădejde: pác-pác.

Toate ascunzișurile vieții îi treceau Siminei pe la pervazul minții, oftând ici și colo răscolită, mai se mulcomia așteptând zile mai bune, clipe liniștite pusă alătura de Toader.

1906 august.

Petru Popa.

Pe îngânatul dimineții...

(Fragment.)

I.

*S'a pogorât pe lume a nopții 'mpărăție.
Stingher, pierdut în gânduri, aștept somnul să-mi vie.
În jurul meu se 'nșiră a stațiilor horă.*

*— Sunt fiul suferinții și boala mi e soră...
Când nu-i argint în lună și cântec nu-i pe țernă,
Imi blastăm viața jelnic, plângând amar în pernă,
Mă lupt cu v'suri hăde, o, licăriri de stele!...
...Și clipele-mi vin bune, să treacă 'n șoapte grele.
În suflet geme iadul; pe buze-mi fierbe dorul,
În trup îmi arde pofta, selbatecul — amorul;
Mi-aș vinde veșnicia pe-un tremur de iubire
Și nimeni nu-i în juru-mi, sunt frânt de părăsire...
Un ochiu nu-mi mai zimbește, un fior nu mă chiamă,
La patul suferinții nu mă veghează mamă.
Și umbrele vin pline de taină să mă bată.
Și pacea din morminte mă 'nvăluie ciudată.*

*Cu focul meu din suflet aş vrea să sparg negriul.
Să-mi samăn în natură iubirea mea şi raiul,
Să dau lumină lumii: a inimii lumină,
Să frângă noaptea neagră ce veşnic vrea să-mi vină.
Aş vrea să cânt cântarea credinţelor eterne
Şi numai şopta fricii din gura mea să cerne...*

Slăbit de plânsul maşter.

Trudit de-a bolii braţă,

*Cu morţii mei din suflet încerc s'adorm în viaţă,
Mă lupt cu bezna crudă — cu frunte asudată.
Şi ţes în vălul nopţii povestea mea curată...
Aprind în întunec candela 'nchipuirii,
Clădesc altarul d'aur al morţii ş'al iubirii.
Mă 'nchin iubirii mele.*

Râd stafile rece.

O clipă vine-uşoară şi... trece... trece... trece...

II.

*Şi cerul îşi desface genele strălucinde.
Şi piere ceata mută.*

Umbra se aprinde.

Privesc zori la fereastră.

Eu palid d'aşteptare,

*Sorb beat de fericire bielşugul sfânt din soare.
Imi creşte 'n suflet floarea nădejzii veştezite.
Şi psalmele virtuţii renasc de zori trezite.
Şoptesc o rugăciune, evlavia credinţii:
»Tu mi-ai curmat adâncul şi firul suferinţii.«
Şi aleluia sună cu duioşie mare.
In faptul dimineţii, în colbul sfânt de soare...*

III.

*Şi prohodesc. Doar morţii chilavului repaos,
S'au dus de lângă mine în chaosul din chaos.
Şi hora blăstămată a stafiiilor hâde
Nu dănţuieşte 'n juru-mi. Nu râde, nu mai râde...*

*Se nasc în aier doine. Parfum adânc de floare...
Doinesc în crânguri paseri. E soare, numai soare...
Zimbeşte f:rea toată.*

Atâta poezie!...

*Nu clocotesc furtune în ţările de glie...
Se 'nalţă 'n slavă cântu-mi, cântarea mea duioasă.
O, am scăpat de noapte, de noaptea păcătoasă...*

Emil Isac.

Cartea vieţii.

Cea mai mare fericire e tot odată şi nenorocire,
dacă nu mai dorim nimica.

*

Aripele fericirii sunt strălucitoare şi încălzitoare;
dar ca să le putem ajunge, trebuie să posedăm aripele
adevărate ale inimei. Aripă de ceară se topeşte
la razele acelea.

Carmen Sylva.

Inispită.

Fragment*

Vălul nopţii se aşterne încetul, lămurindu-se par'că
dintr'un cuprins îndepărtat al firii.

Şi trenul se tot perde în întunerecul des, des, în
pânza nelămurită ce se înfiripează peste întreg cuprinsul.
In urmă rămân umbrele, care par'că fug şi se
perd din ce în ce în fâşia nopţii.

Alecu, sbuciumat de gânduri, într'un colţ al va-
gonului, îşi simte inima strânsă, o teamă neînţeleasă
il cuprinde, şi ideia, că ce va fi de aci înainte, il ne-
linişteşte.

In compartiment e singur. A deschis fereastra
vagonului. O răcoare, purtată de bătaia vântului inop-
tării, pătrunde înăuntru.

Şi mîntea lui se departe, departe acasă, la mo-
şie şi ca adusă de o undă tremurătoare, i-se lămu-
reşte în juru-i ca o dungă de lumină, faţa alba, albă
ca de crin, obrajii subţiri ca petalele de trandafiri,
ochii nespuse de frumoşi ai Piei.

Doamne, cât e de frumoasă Pia!

Rând pe rând îi vin în minte, icoane ale vre-
mei de eri, vreme trecută. Şi cât surd de duioase
sfintele amintiri! Pe Pia, o ştie de copilă mică şi pe
amândoi îi cunoşteau imaturile întinse, teii şi liliicii
nişi de flori, până şi fluturaşii cu bătaii sprintene din
aripă le erau prietini şi se amestecau şi jocurile lor.

Şi-a fost un timp când par'că se aşternuse un
văl de mătăasă peste copilăria lor. De... aşă aduce
vremea lucrurile. El a pornit-o şi par'că se vedea
pe atunci ca şi azi, într'o zi dela începutul lui sep-
tembre, la şcoala dela oraş, la Bârlad, ş-acolo a stat 7 ani.

Ei, şi-apoi Pia s'a dus în altă parte. Vara se
vedeau mai rar, erau oameni mari, par'că aşternutul
luncilor le eră străin, şi mai veni şi nenorocirea că
muri mama Piei, că nu s'au mai văzut, până acuma
două luni, când ş'au ţesut din nou prietănia, şi azi
totul se cuprinde numai în cuvântul: „iubire“.

Că aşă-s firile omeneşti slabe, şi apoi inimile ti-
nere se înduioşează şi la ciripitura unei păsări. D'a-
poi firul subţire, din fuiorul iubirei se îngroaşe, până
într'o zi nu-ţi mai stă în putere s'o rupi, aşă e, şi-i
vorbă dreaptă...

Şi Alecu, în legănarea monotonă a trenului vi-
sează cu ochii perduţi în gol, împăienjenţi par'că cine
ştie de ce gânduri, care une-ori îi apasă amirnic sufletul...

Şi Doamne, cum tot fuge, tot fuge de el moşia
de acasă!

*

In zare se văd puncte strălucitoare de lumină.
Intr'un timp Alecu se desteptă, şi veni să privească
pe fereastră.

Depart, departe, o umbră imensă, inconjurată
de câteva licărituri doarme; iar în sufletul ei e un
sbucium şi o frământare fără seamă. Acea pată care
se desluşeşte în întunec e Bucureştiul...

Din ce în ce luminile se disting. Punctele se ză-
resc că-s de multe culori. Un joc tremurător de luciri
se desprinde în zori.

Şi licăriturile se desprind ca nişte fâşii subţiri,
în dunga întunericului.

Uruitul trenului devine puternic.

Se vede pata nesfârşită făcută de oraş mai des-

*) Din romanul „Cărări Greşite“.

lușit. Deja se disting unele case mărginașe. Ele rămân în urmă, par'că fug, și se perd în fumul gros, ce mașina îl răspândește cu putere.

Schimbarea macazurilor trece repede, repede. Luminile se zăresc destul de bine. Chiar mai depăcior se vede o ploaie de lumini, și poate un furnicar de lemne se întrezărește acolo pe peronul gării.

Totul se apropie. Sgomotul se face mai mare, se vede mișcare, e o mulțime de lume care așteaptă sosirea trenului. Fuga lui mai încetează. Trecerea șinelor se face cu sgomot.

Un țuit ascuțit și puternic, spintecă întunerecul. În urmă un bufuit greoi al mașinei. Din ce în ce merge mai încet. Se văd oameni de pe peron, a intrat în cu-prinsul gării.

Mulți din ei privesc cu nespusă nerăbdare spre ferestrele vagonului. Hamalii o iau la fugă pe lângă scările trenului, se îngrămădesc câte trei, patru.

Alecu privește pe fereastră.

Doamne, cât de multă lume, se gândește el. Și în ăst furnicar nu cunoaște pe nimeni. Inșă în potopul acesta o să trăiască, de-acuma lungă vreme...

Ce bine eră poate să fi ramas acasă, la moșie... Aproape de Pia. Dar nu, să-și facă Universitatea, să ajungă și el om și atunci viața îi va fi mai fericită.

Trenul merge încet, par'că se clatină. Hamalii au pătruns în cuprinsul vagoanelor, au apucat geamantanele și din lucrurile călătorilor.

O mișcare bruscă, un țuit surd, greoi și trenul se opri.

...Strigăte de bucurie, — revederi dureroase, — străngeri de mână, între cunoscuți.

În sgomotul apăsător par'că se aude când și când mai puternic izbirea și încercarea roților, dar nu ține decât o clipă și apoi se perde, fără nici un ecou.

Alecu trece singur, abia-și aruncă ochii în jurul lui.

Mulțimea asta împestrițată, — larma glasurilor, din care se desprind ușor vocile subțiri și accentele lungi ale femeilor, îl face să nu se mai gândească la nimic — și să urmeze de aproape pe hamalul ce a luat-o înainte grăbit și care-i tot strigă:

— Hamalul 7, aici conașule, aici. Faceți loc. Merge la o trăsură?... și-și întoarce repede capul înapoi, — se uită înainte — și par'că ar fugi, așa merge de repede.

Din ce în ce pânza mulțimei se mai supțiază. Oamenii se mișcă în voie, s'au rărit de-abinelea.

Alecu a eșit din gară. Hamalul a lăsat geamantanul jos, chemă un birjar și așteaptă cu capela în mâni, plata.

Bine să-i plătesc, dar cât? gândi Alecu...

În jurul lui — lumea se înțesea mereu din năuntru. Trăsurile veniau, se duceau... Călătorii grăbiți, răzind de bucurie, pornesc înainte.

El aruncă hamalului în mână o piesă de doi franci și repede se urcă în birje, ne mai cătând la hamal — care poate n'o fi fost mulțumit.

Și uruitul trăsurei — sgomotul vorbelor, care se frământă fără nici un înțeles pentru el, sunetul ascuțit al clopotelor tramvaielor, vuietul surd, greoi, care se lămură din feșia întunerecului, e isbitor de diferit cu mișcarea din orașelul unde și-a făcut studiile până în anii trecuți și cu care se obișnuise atât de mult.

El nu mai gândia la nimic.

Birjarul își întoarse capul spre Alecu, și cu vorba par'că răgușită prinse a întrebă:

— Unde tragem, conașule?

El trăsări. Acum mintea îi sburase acasă. Par'că stă aproape de Pia și nu îndrăzniă să-i spună nimic, îi ținea numai mâinile ei, într'ale lui; pe birjar l'a auzit ca prin vis.

— Ce ai zis? abia sopti el.

— La care hotel mergem?

— Nu știu. Du-mă la unul mai bunisor...

— Prea bine, îndată suntem acolo — și întorcându-se din nou cu fața înainte, atinse cu sfârscul biciului caili cari porniră mai repejor...

Peste câteva minute Alecu, eră instalat într'o cameră l'xoașă la etajul al doilea dintr'un hotel. A deschis ferestrele.

Un sgomot nelămurit, un vuet aproape surd pătrunde adânc în auzul lui.

Pe străzi lumea se plimbă încetă, cu pași trăgănați.

Se apropie de fereastră, își razemă cotul de un pervaz, privește afară.

Doamne, și câtă lume e mai jos.

Foșnetul rochiilor de mătasă se aude ca niște șoapte spuse în taină. Râsul unor oameni, — mulți tineri ce merg întreg grupuri e sgomotos.

Zângănitul de săbii și pintenii tremură ca o notă de clavir, — cu unde și vibrări, când mai încete, când mai puternice.

Și lumea toată se mișcă ca undele unei mări.

La început, par'că frământarea de jos, la care privește, îl atrage poate ar fi vrut să se amestece și el între ei și vorba lui să se frământă cu vuietul mulțimei.

Dar încetul cu încetul îi vin în minte sfaturile tatălui, apoi chipul Piei, cuvintele ei dulci par'că îl mângăie — ceva nevăzut din ființa ei e în jurul lui, și după o clipă rămâne așa dus, cu ochii în ondulațiile mișcărilor mulțimei, nemaigândind la nimic și par'că îngrozindu-se de ce e în preajma lui, de lumea în care a intrat.

Când s'a trezit — și cercetă în jos, totul dispăruse. Eră târziu.

Oamenii treceau rari. Uruitul trăsurilor se perdue. Câte un birjar trecea în goana cailor, ducând pe cine știe ce întârziat spre casă... se vedea o clipă — apoi se perde în întuneric..

Alecu își simte capul îngreuiat.

Arare, lung și subțiratec se aude șueratul var-distului de noapte.

El molatec închide ferestrele, lasă storul jos cu puțin sgomot și după câteva momente s'a culcat.

Puține gânduri, — o sbuciumare de idei, vre-o iluzie îndepărtată a unui dor de departe — și apoi pleoapele i-s'au făcut ca de plumb, și căză într'un somn greoi, frământat...

* * *

Trecu o zi... ca o clipire de gene... A fost și s'a înscris la Universitate...

Acum — ferestrele odăii sunt iar deschise. Sgomotul de-afară pătrunde, ca o taină înăuntru...

În timpul zilei — s'a amestecat și el în undele mulțimei, dar nu eră aceea de aseară și aceea care acum se frământă pe jos — ci eră alta mult mai schimbată...

In grădina.

Alecu privește afară...

Mulțimea care se mișcă ca niște unde, sbuciumarea de cuvinte și șoapte necunoscute, fășăitul delicat al mătăsurilor îl face să nu se mai gândească la ființele dragi, îndepărtate — și par'că vâltoarea de jos îl atrage.

Dorește să se amestece din nou în acel furnicar sgomotos. Vuetul par'că-l cheamă, și-i apare atât de blând glasul.

Plecă dela fereastră. Deschise o carte. Cercă să recitească din paginile care le-a cetit cu Pia — în serile lungi și monotone de astă iarnă.

Dar cuvintele îi sbor pe dinainte. Abia cetește, până la un capăt al rândului, dar perde șirul.

Frământarea de afară îl chiamă.

Se luptă cu firea lui. Se știe mai stăpân pe el. Ii acum să fie atât de slab! Ia din rândul dela cap — se freacă la ochi — dar par'că nu mai deslușește nici felul slovei, nu mai pricepe nimic.

Inchide cartea.

Incepă să tremure nervos. Se duce din nou la fereastră.

Undele mulțimei îi strigă. Inchide ochii. Larma i-se sbate par'că-i în urechile lui. Se simte în mijlocul ei, purtat de mișcarea de jos.

Deschide ochii...

Se dă îndărăt repede dela fereastră... Inima îi bate nebună... Par'că e buimăci... în față par'că-i un vâl negru, care i-a cuprins lumina ochilor...

Își luă pălăria, — uită să încuie odaia și eși în stradă coborând scările cu repeziune...

Intr'o clipă fu în cuprinsul învălmășalei. Acum aude glasurile de aproape. Simte ondulațiile freamă-tului de șoapte. Foșnetul mătăsurilor, atingerea de ființele care lasă în urmă un parfum subtil, îl gădilă, îi excită simțurile.

Și porni în mersul domol și trăgănat al mulțimei.

De odată se opri. Simte o greutate pe suflet, inima par'că nu-i mai bate... Nu mai distinge nimic în fața lui — aude ca prin vis numai niște râsuri batjocoritoare... Poate lumea care trece pe lângă el, îl râde...

S'a rezimat de un părete...

Câteva clipe de o neliniște amarnică... un sbucium omorător... și apoi își reveni în fire. Se întoarse înapoi, apucat de un tremur nervos... Pe drum par'că fugi... Lumea mirată se uită după el...

Intr'un moment fu sus în odaia lui...

După puțin timp se aruncă în pat, se învâlește cu plapoma peste față, se ghemuiește în fundul patului și par'că are teamă de cineva.

Se astupă cu totul, ca să nu mai pătrundă până la el vuietul pățimaș de afară care l-a atras...

Și liniștea nu-l cuprinde.

În minte i-se sbat atâtea gânduri.

Își aduce aminte de Pia, de tată-lui, care poate s'o fi gândit cu atâta dor la feciorul ce a plecat la oraș ca un om cu minte — și un plâns sbuciumat izbucnește din sufletul lui, cu o ușurare adâncă, ca adierea unei raze tremurătoare a soarelui — după o îndelungată iarnă, pe un cer frământat de norii negri, care se tot duc cătră apusurile îndepărtate.

D. Ionescu-Morel.

Din păcatele noastre.*)

Bătrânii albiți de vreme spun că am ajuns zile grele și noi cu toții pe zi ce merge vedem și simțim povara zilelor grele ale traiului zilnic. Ne sbatem ca apa de petri, alergăm ziua și noaptea în sus și în jos, umblăm — de cele mai de multe ori flămânzi — în ruptul capului, numai ca să putem mânâ traiul de pe o zi pe alta. Avem de-atâtea lucruri lipsă și trebuință în viața de toate zilele, că e cu neputință a le câștiga pe toate!

Dacă vrea omul să trăiască, trebuie să mănânce, trebuie să se îmbrace și contra ploii, vântului și-a frigului trebuie să se apere. Unde sunt apoi celelalte griji și trebuințe de cari — de multe ori — nici în fundul pământului nu poți scăpă?

În tot locul e greu și cu trudă traiul și la ni-meni nu sboa:ă porumb fript în gură, dar nouă Ro-mânilor de un timp încoace par'că ne merge ca po-vestea racului. Partea cea mai mare suntem muncitorii pământului. Lucrăm de dimineața până seara, prin ploaie și prin vânt, și totuș abia o ducem cu chiu cu vai de pe o zi pe alta. Ai crede că e făcătura dela Dum-nezeu, că noi nu putem ajunge la uscat și că așa puținii pot zice dintre noi că au ajuns odată de-asupra năcazului. S'a lipit necazul și sărăcia de poporul nostru ca scaiul de oaie.

Vedem că i rău sărac și că-i greu traiul când n'ai ce-ți trebuie, dar pentru aceea nu ne prea ba-tem capul așa tare ca să delăturăm în ori ce chip starea asta mizerabilă. Asă s'ar părea că ne-am îm-păcat cu sărăcia de necaz ca de voie bună și că nici ne mai batem capul ca să o alungăm dela ușile noastre.

Mulți dintre dv. vor zice, că în toată ziua își bat capul în fel și formă ca să alunge sărăcia dela casă, dar nu pot. Își poate bate cineva capul cât o vrea, că tot nu va ajunge la rezultatul dorit, până nu-ș va bate capul cu minte și înțelepciune, adecă până când nu va lucra cu cap și cu minte.

Păcatele mele — zice Românul când dă de vre-un năcaz — păcatele noastre, zic eu la starea noastră slabă și năcăjită de astăzi.

Mă veți întrebă: cari sunt acele păcate?

Sunt multe de toate și felurite. N'am decât să amintesc beția, leagănul sau mai bine zis cuibul sără-ciei; lenea — doamna cea mare — soră cu beția. Unde sunt apoi învățăturile rele și stricăcioase cari se lătesc pe zi ce merge în poporul nostru? Unde e neștiința cu întunerecul care ne cuprînde? Unde i lu-xul, mândria și fudulia cea mare cu — traista goală? Unde sunt apoi celelalte și celelalte?...

Dar să luăm — după cât ne va permite timpul câteva greșeli sau păcate dintre cele mai însemnate și să vedem apoi că ce e de făcut ca să ne desbărăm de ele.

Să începem cu întrebuițarea *băaturilor spiri-tuoase*, cu *beția*, care e atât de lătită în poporul nostru, încât nici nu-ți vine a crede. Și alte popoare

*) Lucrarea aceasta, menită pentru luminarea poporului, a fost cetită de autorul în ședința despărțământului oradan al A-sociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, ținută în comuna Sânmiclăușul român, la 16 septembrie an. c.

beau beuturi alcoolice, spirtuoase, dar și Românul e mare meșter.

Românul și beutura, doi prietini, doi fătați putem zice. Dar fătați pentru că Românul — durere — e datat să bea și de bucurie și de supărare. Cumpără ceva, bea să aibă noroc; dacă vinde, bea din al-dămaș ca să aibă noroc de bani. Se naște cineva, bea; dacă moare cineva, eară bea. Când lucră, bea să se întărească; când șede și n'are de lucru, ce să facă — bea de urât. Dacă se întâlnește cu un prietin sau cunoscut, bea; de ce să nu beie și când se despărțește? Nu-i alegător, bea la nuntă, ca și la comandare. Dacă bea când i-i fig ca să se încălzească; trebuie să beie ceva când e cald, ca să se recorească. Bea Românul înainte de mâncare, ca să i-se facă apetit, și bea și după mâncare. Nu se uită că bea dimineața, la amiază ori seara. Nu! El bea mereu și bea de multeori — până plouă!

„Beutura — scrie Jean Paul marele scriitor — este un pui diavolesc, care uscă inima, ruginește plămânile, face de schinteie ochii, buhăiește fața și năucește mintea“. Mare adevăr cuprind cuvintele acestea!

Să lăsam la o parte de-ocamdată pe aceia cari beau din când în când și și atunci puțin și să ne ocupăm mai de-amăruntul cu viața acelor cari având patima beției beau regulat. Să vedem apoi unde ajung ei cu beutura lor.

Un om care bea azi, bea mâne și poimâne, a doua sau a treia zi bea iară, beutura i-se preface în a doua natură, în obicei și obiceiul în patimă. Dacă s'a împrietinit careva cu aghiasma dracului, apoi ține-te la beute! La început își bea venitul, mai furând și vremea cea scumpă; după ce se gată venitul, ia împrumut și ca mânt de diavolul își vindă apoi vitele, zălogește pământurile pe cari mai târziu le vinde, și în câțiva ani din om cu stare cum a fost, îl vezi fără cap de vită în ogradă și fără brazdă de pământ în câmp. Il vezi ajuns la sapă de lemn, pe când crășmarul văzând cu ochii s'a îmbogățit ca prin minune.

Beția pe lângă aceea că-ți aduce blăstămata de sărăcie la casă, făcând ca copiii să plângă de foame, pe lângă aceea că-ți scoate coatele prin suman și părul prin căciulă: beutura tâmpește mintea omului, buigătește capul, strică sănătatea, judecata curată și inima omului. Beția aduce numai rușine și scârbă între neamuri, prietini și străini.

Beția strică și ruină sănătatea cea scumpă și aduce o mulțime de pacoste și nenorociri. Bețivul fu a pe băncile crășmei zilele date de Dumnezeu pentru câștigarea pâinei de toate zilele și-și sapă groapa sărăcind și nefericind întreaga-i familie.

Unii susțin că beutura întărește pe om. Aceasta numai se pare că este așa, dar în realitate beutura slăbind nervii, slăbește întreaga construcție a corpului omenesc, ducând pe om cu zile în groapă.

Unde sunt nefericirile, crimele cele multe săvârșite în partea cea mai mare de oameni bețivi? N'avem decât să aruncăm o privire fugitivă în temnițele cele mari și întunecoase — unde dintre cei pedepsiți 60—70 de procente au furat, ba au omorât tocmai în beție — și ne vom depărtă spăriați, făcându-ne cruce zicând: Doamne ferește și apără de mintea slabă!

Unde e apoi numărul cel mare al nebunilor și al oamenilor bolnavi de prin spitale în partea cea mai mare tot atâtea cauze și urmări triste și nefericite provenite din bețură și beție? Unde sunt copiii

bețivilor, bolnăvicioși, urâți, proști și tâmpiți la minte așa că te prinde mila când îi vezi?

Să luăm cazul, ca într'o comună cu 500 de familii, numai 200 să dea la zi câte 6 cr. pentru bețură spirtuoasă, o singură familie la an ar cheltui 44 cor.; 200 familii la an cheltuiesc în cazul acesta 8300 cor. În 20 de ani cele 200 familii ar cheltui 176 mii coroane. Frumoasă avere, așa-i!

La suma asta colosală ar trebui să mai adaugem și prețul timpului pierdut. Să mai zică cineva că suntem săraci, când un sat în care 200 de inși dau pe băutura zilnic numai câte 6 cr.; în 20 de ani beau otravă de aproape 200 mii coroane.

Iată un capital colosal, pe care dacă l-am întrebuințat pentru alte lucruri folositoare, multe dureri am alină și multe lacrimi n'ar trebui să curgă.

Beutura, timpind nervii, strică judecata bună, moleşte trupul bețivului. și dacă ar perî lumea, nu-i trebuie alta decât numai bețură. Cei-i pasă lui că-i vremea aratului ori a sceratului? N'are el grije că-i plouă fânul ori că-i duc vitele pentru dări și datorii. Răstoarne-se lumea cu fundul în sus, — ce-i pasă lui, — numai să aibă ce bea.

Omul bețiv să se apuce de ceva lucru, ferit-a sfântul! Să isprăvească ceva lucru? De ce să strice zicala oamenilor leneși că: *Cu greu se apucă, dar de lăsat iute se lasă!*

Beția și lenea aduc mai iute sărăcia pe capul omului.

*

Afară de aceste scăderi sau păcate principale, mai avem noi și altele cari ne împedecă de a ținea pas cu celelalte popoare.

Nouă nu ne trebuie învățătură sau știință. La ce, că doar' cum o trăit moșii și părinții noștri fără pic de carte, vom trăi și noi, — așa zic cei mai mulți. Asta s'a potrivit poate pe timpul când oamenii nu erau așa învățați ca astăzi și când în loc de scrisoare eră deștul și răvășul de pe băț.

Au sburat acele vremuri și a trecut baba cu colacii, căci în ziua de astăzi dacă n'ai carte, n'ai nici parte; dacă ai carte, adecă învățătură, atunci ai și parte.

Da așa este, căci a trecut vremea și tare s'a ocoșit lumea. Puiul trebuie să știe mai multe ca cioara, căci dacă nu, cu greu s'a procopsi. În ziua de astăzi omul trebuie să știe cum să se învăță, ca să nu fie luat pe dinainte și de unul și de altul și el la urmă să rămâie cu buzele umflate.

Se zice și cu drept cuvânt, că omul cu carte are patru ochi. Doamne multe lucruri frumoase și folositoare poate învăță omul din carte! Pe lângă iubirea de Dzeu, a neamului și a deaproapelui, se învață din pilda altora filosofia vieții. Putem învăța o mulțime de lucruri cari ne-ar ușura traiul, dar nouă nu ne place să dăm copiii la școală. De ce, că nici eu n'am fost la școală — zic unii — și totuș n'am murit de foame. N'a murit, dar aceea cred că a simțit-o că a trăit cu mult mai greu ca acela care a învățat și carte.

Unii mai cu dare de mână și dacă-și dau copiii la școală vreau să scoată din el dacă nu fișcaliș sau avocat, atunci barăm popă. Iară o greșeală sau un păcat, deși mai mic, din partea noastră.

De ce să avem noi numai preoți și advocați și

de ce să n'avem și alți oameni cu învățătură? De ce să n'avem noi apoi comercianți deștepți și industriași harnici?

De ce? Sau doară un comerciant sau industriaș harnic nu poate fi așa de fericit ca unul care a învățat prin școli cheltuind o mulțime de bani? Dacă vom judeca cât de cât, vom vedea că da!

Dacă da!, atunci de ce nu facem din fiii noștri și industriași și comercianți? Poate pentru aceea ca creșterul nostru strâns cu sudoare și legat cu 7 ațe, să-l ducem să îngrășăm străinii?... De ne trebuie ceva îmbrăcăminte, un cui, o unealtă la economie sau te miri ce lucru bagatel și de nimica, deschide punga și hai la străini.

Străinii aceștia cei mai mulți au venit și vin în sate cu câte un cal orb, sdrențoși și amărăți ca vai de ei, și în 2—3 ani se pun în rând. În 4—5 ani își fac casă și de multeori nu se împlinesc 10 ani și ei sunt bogătanii satului. N'au lucrat în soare, nici pe ploaie, nici nu au făcut beșici în palme de lucrul cel mult și totuș s'au îmbogățit... de pe spatele noastre. Și cine-i de vină? Noi, pentru că avem ochi și nu vedem..., avem cap și lucrăm fără cap!

Dacă a lucra nu-i rușine, atunci de ce să ne fie rușine a face din fiii noștri industriași ori comercianți? De ce să îngrășăm străinii?... Știe-ne păcatele noastre să ne știe!

Unde-s apoi învățăturile false ale fariseilor neamului nostru? Unde sunt minciunile lor cu coarne ce le rostesc și lătesc zilnic în tre noi?

Așa suntem noi păcătoși — că dacă vine un frate de o viață și de o credință cu noi, nu-l ascultăm; iar dacă vine un străin și ne spune câte verzi și uscate, îl urmărim ca oibi și ei ne duc, ne duc cu grămada, dar nu la lumină și bună stare după cum zic ei, ci la întunec, la ruină și la demoralizare. Pentru acestea amar ne vom căi cândva!

Mai trebuie să știm că toți aceia cari voiesc să ne lăsăm de legea noastră strămoșească și să uităm dulcea noastră limbă, nu ne vreau binele, ci perirea! Să ne ferim de astfel de oameni și de învățăturile lor să ne ferim, ca de foc și apă!

Să ne trezim odată — deși e cam târziu, dar mai bine târziu ca nici odată — să ne trezim și să ne deschidem ochii! Să ne punem pe lucru cu toate puterile ca să scăpăm odată pentru totdeauna de sărăcia care s'a legat de grumazii noștri. Noi am adus sărăcia în casa noastră cu beția, cu lenea, cu neștiința și cu multe altele. Noi trebuie ca să o și alungăm cu lucrul cont'nuu și cu arma cea mai puternică: cu știința sau învățătura.

Să încunjurăm crășmele căci duc la ruină morală și corporală și să cercetăm biserica și școala, pentru că biserica e lăcașul lui Dumnezeu și scut puternic al credinței și al limbei noastre, iar școala e izvorul nesăcat al științei. Să nu ascultăm de sfatul profesitorilor străini și mincinoși, să mai luăm în mână pe lângă coarnele plugului și unealta, căci așa apoi vom putea ajunge la stare bună și vom putea fi creștini buni și Români adevărați.

Voiește și vei putea!

Ioan Petra.

Șervetele.

Te duci la o berărie, intri într'un restaurant și stai la masă cerând să-ți deie ceva de mâncare. Chelnerul se execută cu cea mai mare grabire. Cel dintâi lucru ce-l face e să-ți aducă un tacâm curat: cuțit și furculiță scilpitoare, farfurie idem și un șervet călcat și potrivit par'că ar fi fost scos atunci din cutie.

Toate-s bune până la șervet. Aci însă trebuie să ne oprim puțin. Eu, vă spun drept, nu mă slujesc de cât foarte rar și cu mare desgust de șervetele din locurile publice. De ce; o să mă întrebați? Fiind că știu că cu acelaș șervet s'au șters pe botișor zeci de alți clienți nainte de mine, dintre cari cine știe câți n'or fi fost având plăci de cele primejdioase în gură, câți n'or fi fost suferinzi de câte vre-o boală lipicioasă ș. a. m. și fiind că mai știu că patronul localului n'are spălătoreasă cu ceasu, ca să-i fiarbă și să-i spele în fiecare minută albiturile localului, ci după fiecare masă le pune pur și simplu la teasc spre a se părea căl-cate. Dar ce să ne mai certăm degeaba pentru un fapt cunoscut de toată lumea? Vorba e ce este de făcut spre a se îndreptă această stare de lucru?

Două măsuri se pot propune.

Una, cea mai sănătoasă este ca șervetele de pânză să fie înlocuite cu bucăți de hârtie subțire, care după ce au slujit unui client să fie arse în foc.

O altă propunere tot așa de practică și bună este sterilizarea șervetelor prin aburi fierbinți de 110 grade.

Pentru desăvârșirea celei de a doua măsuri este nevoie de o etuvă, care să omoare toți microbii de pe șervețe și fețe de mese, cum face etuva primăriei cu rufăria și bulendriile celor ce au suferit de boale molipsitoare.

— Iacă na, ar obiectă un negustor revoltat; care va să zică să ne comandăm etuve acum, par'că n'avem pe ce să mai dăm banii!?

Ar fi drept să fim de partea negustorului de mai sus, dacă pentru a steriliza șervetele și fețele de masă, ar fi nevoie de o etuvă așa de mare ca a serviciului sanitar, care costă câteva mii de lei, dar verzi că se mai poate și astfel. Trebuie să știm că în spitale sunt o mulțime de mașini de sterilizat, foarte practice, purtătoare și foarte eftine.

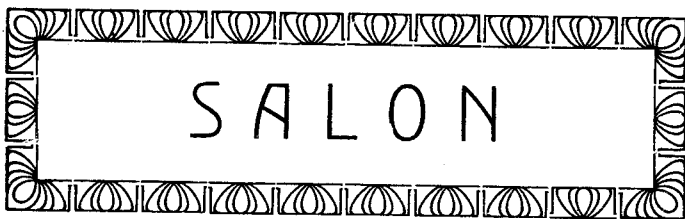
Prin urmare astăzi, când igiena trebuie să călăuzească toată mișcarea noastră socială, și patronii de localuri publice ar fi bine să fie obligați de consiliul sanitar: sau să-și înființeze șervete de hârtie, sau să-și aibă fiecare instalată câte o mașină de sterilizat albituri. Cu un căzanel de apă și o mașină de spirt sau de gaz, în câteva minute se pot produce aburi puternici, cari slujesc tot așa de bine ca și o etuvă mare.

În felul acesta am putea să prefindem că am făcut un pas înainte în păstrarea sănătății publice și credem că mușterii, care vine și face de ver în prăvălie, merită atâta ocrotire din partea negustorului, pentru a fi scutit de a căpăta o boală molipsitoare din marfa pe care o plătește.

Dr. Eraclie Sterian.

Reuniunea română de cântări din Sibiu la București.

Debutul Reuniunii române de cântări din Sibiu la București a fost strălucit. Toate ziarele scriu cu entuziasm despre succesul pe care l-a avut de câte ori s'a prezentat pe scenă. A început cu un concert la Ateneul Român; a reprezentat de mai multe ori în Teatrul Național - cu concursul unor talente din diverse părți - opereta „Moș Ciocârlan“ de dl Tudor cav. de Flondor; apoi iarăși a dat un concert, de despărțire, la Ateneul Român. Și terminându-și triumfurile la București, a mai încântat auditorul și la Craiova.

Dorind a informa publicul nostru cetitor despre detaliile acestor sublimе serbări muzicale, ca să nu poată atribui nimeni laudă proprie unei apretieri scrisă de un colaborator al nostru de dincoace de Carpați, reproducem din „Voința Națională“ raportul de mai la vale, scris de un condei competent din București:

Concertul dela Ateneu.

Sâmbătă seara „Reuniunea română de muzică din Sibiu“ a dat un concert în sala Ateneului, cu concursul „Capelei orașenești“ din Sibiu.

Corul compus din 120 cântăreți și cântărețe, sub diriguirea dlui H. Kirchner, a executat următoarele bucăți, în cea mai deplină armonie:

„Mama lui Ștefan cel Mare“ baladă pentru soliști - cor mixt și orchestră de Dima, compoziție țesută pe motivul popular al poeziei lui Bolintineanu, în care a făcut o bună impresie corul, orchestra și soliștii - dna *Maria dr. Crișan* și dl *Andrei Niculescu*, baritonul nostru binecunoscut, care a înlocuit pe dl A. Medrea, indispus.

S'a cântat apoi „Irmosul dela intrarea în biserică“ de Muzicescu, ambele de o mare frumusețe armonică, redate până în cele mai mici nuanțe de cor.

O frumoasă impresie a făcut d-ra *Delia Olariu* - contraltă - cântând „Rugămintе“ o compoziție în formă de cântec de leagăn, cum și „Dimbovița“, în care orchestra dădea în surdină o admirabilă doină, - ambele alcătuite de dl Kirchner pe versuri de Carmen Sylva traduse de Coșbuc.

„Hora dobrogeană“ de Kirchner, foarte bine armonizată pentru cor și orchestră, a cucerit publicul și a trebuit să se repete.

„Colindul“ de Tschaikowski și „Două inimi nu-mi dau pace“ - în formă de horă, bine executate de cor, au strălucit cu ansambluri bogate.

Dna *Veturia Tritean* a plăcut mult cântând cu o voce splendidă de soprană, vre-o patru doine, dintre care „Foaie verde foi de nuc“ de dl Tiberiu Brediceanu, „Jelui-m'aș jelui“ de Dima, au fost date cu o

mare putere de interpretare, cu modulațiuni de o mare finețe, mai ales în note înalte. Dicțiune curată, voce intensă și multă căldură a dat la iveală dna Tritean, cucerind pe toți.

„Fântână cu trei izvoare“ de Dima și „Morarul“ de Kiriac au fost cântate așa cum nu le-am auzit încă până acum.

„Morarul“ a trebuit repetată.

„Corul iejelor“ o bună compoziție scrisă pentru cor, orchestră și soliști, din cantata „In Carpați“ de dl Kirchner - a pagină aleasă de muzică, în care din nou a strălucit vocea curată a dnei Tritean.

Acest înălțător concert s'a sfârșit prin executarea de câtră cor și orchestră a unei compoziții de dl Kirchner, „Vântul“, scrisă în formă de sârbă pe versuri de Carmen Sylva, traduse de Coșbuc. O minunată pagină de muzică descriptivă, cu motive simfonice de o mare putere.

Ovațiile imensului public ce asistau la concert nu mai conțeneau, toată lumea fiind cucerită de această falangă de cântăreți admirabil discipinați.

Opera „Moș Ciocârlan“.

Duminecă seara s'a reprezentat pentru întâia oară opera în 3 acte și un tablou „Moș Ciocârlan“ a dlui Tudor cav. de Flondor.

Compoziția dlui cav. de Flondor e țesută pe un libret simplu în care ni-se dă ceva din viața de griji și bucurii a neamului nostru. Și libretul are și el unele calități pe cari iubitorii de muzică de sigur că le-au observat: o acțiune unită bine condusă, afară de o parte din actul al III-lea, unde ar fi fost mai potrivită o altă prezentare, a celor trei inși cari știu taina cu banii.

În ce privește muzica înse, frumoasa uvertură bine armonizată, are un motiv de doină, la început abia desfăcându-se dintr'un pianissimo de viori, mai pe urmă atacat cu vigoare și o horă foarte frumoasă cu care se și sfârșește uvertura. În actul întâi produce o puternică impresie corul de veselie al locuitorilor cari cinstesc la crâsmă; e un ansamblu bun, încheiat prin venirea lui Călămăr, notarul satului, care vestește, plin de groază, că un urs e în preajma satului. Corul dă ceva din aceasta frică, în frazele scurte și repețite într'un ritm vioi.

După o arie de veselie, din armonia orchestrală se desprinde ușoară doina, care apoi e cântată de ciobanul Stan. Dl *Stefănescu* - ciobanul - cu o voce caldă de tenor cântă doina, redându-i cu ușurință toate frumusețile. Cântecul „La clacă“ cum și bunul sfârșit al actului cu un ansamblu puternic, dă un mare colorit acțiunii. E interesantă apariția lui „Moș Ciocârlan“ - dl cav. dr. *Pantazi* - și cântecul lui de sgârcenie.

În actul al II-lea avem cântecul de dragoste minunat nuanțat de dna *Lucia dr. Cosma*, cu o voce egală și curată de mezzo-soprană. A fost bine cântat și duetul de dragoste, brădat pe un motiv frumos de doină. În tabloul vânătoarei, corul vânătorilor e o bucată de muzică descriptivă, la început preludată de un frumos cântec al pădurei subliniat în *pianissimo*.

În actul al treilea, cântecul de veselie după izbânda vânătoarei, sunt începute printr'o horă și „Că-

lușerul", doue dansuri naționale, foarte bine jucate de tinerii teologi din Sibiiu.

Cu sfârșitul piesei prin căsătoria nepoatei lui „Moș Ciocârlan“ cu ciobanul Stan și un admirabil ansamblu se încheie opera.

Dna dr. Cosma în Florica a avut neconținut o perfectă reușită, fiind ajutată de ceva prestanță în emisiunea vocii. Dl Ștefănescu, de fel de prin București, a fost bine de asemenea. În „Tincunța“ d-ra Delia Olariu a arătat o voce de contraltă frumoasă și bine mânuită. O bună mențiune pentru d-ra *Veturia Pap* minunat gătită care în actul al II-lea în scena cu Florica a fost foarte bine. De asemenea și dra *Letiția Popescu*, în nevasta grecului. În notarul satului e bine dl *Borcia*, de asemenea și dl *Ganea* în grecul satului. Dl *Cav. dr. de Pantazi* are o creație interesantă, ca interes dramatic, în „Moș Ciocârlan“ pe care îl redă cu destulă ușurință, afară de unele greșeli de pronunțare,

O voce frumoasă de bas a dat la iveală dl *Damian*, primarul satului. Meritul tuturor e cu atât mai mare, cu cât toți sunt amatori și diletanți.

Tabloul tinerilor coriști și coriște e admirabil prin frumusețea costumelor de o mare bogăție și mai ales prin aceea a tinerilor sibieni și sibience.

Dl *Cav. de Flondor* conduce dinstins uvertura și actul al II-lea, iar celelalte părți le dirigue harnicul și priceputul muzicant dl *Kirchner*. Opera „Moș Ciocârlan“ în trăsături generale, e o lucrare originală, țesută cu simplitate pe unele motive populare, însă, și cu slăbiciuni de neînălțurat într-o asemenea lucrare, cum sunt de pildă unele reminiscențe după aiurea. Oricum însă lucrarea dlui Cav. de Flondor are o deosebită valoare căci, deși concepută mai de mult, ea ne vine ca ceva mai desăvârșit după alte lucrări de acelaș fel. Prolixitatea e înlăturată și de aceea succesul ei e un îndemn mare la lucru în aceeaș direcție: simplitate și inspirație din muzica populară.

Al II-lea Conert.

După reprezentația lui „Moș Ciocârlan“, cântăreții și cântărețele din Sibiiu s'au mai produs într'un concert înainte de a ne părăsi.

Buna faimă a corpului și a celui ce îl dirigue făcuse pe toți să se grăbească să asiste și la această sărbătoare muzicală românească.

Cântările religioase, „Imnosul dela intrarea în biserică“ și „Concertul“ de Muzicescu, au fost executat în chip minunat; de asemenea și cele două compoziții ale dlui Kirchner, în care a plăcut mult vocea de contraltă a d-rei Delia Olariu.

„Hora Dobrogeană“ însă cu frumoasa-i stilizare populară a cerit pe toți.

Dna Lucia Cosma, cu vocea sa limpede de soprană, care a plăcut atât de mult în „Moș Ciocârlan“ a pus mult suflet cântecelor „Sub fereastra mândrei mele“, „Știi tu mândro“, și „Mugur mugurel“ de Dima, însuflețind pe toți.

O impresie frumoasă a făcut și dna Crișan cu vocea-i de soprană dramatică, împreună cu dl *A. Niculescu*, baritonul nostru prețuit și de sibieni, cum și orchestra și corul în executarea baladei „Mama lui Ștefan cel mare“ de Dima.

După cântarea minunată a bucăților „Pre tine

te laudăm“ de Bena, „Colinda“ de Tschaikowski, și „Două inimi nu-mi dau pace“, dna Tritean a cântat, acompaniată de orchestră, greaua „Arie a Ofeliei“ din Hamlet, de A. Thomas, dând la iveală frumoasele calități ale vocii sale de soprană, cu mare strălucire în triluri și în treceri dela un registru la altul. Adevărate ovații s'au făcut dnei Tritean după această bucată de muzică clasică.

„Fântâna cu trei izvoare“ de Dima, și „Morarul“ de Kiriac au fost cântate cu aceeaș putere de interpretare de acest cor fără seamăn. După ce s'a repetat „Morarul“, dl *D. Povovici* (Bayenth), directorul Conservatorului, a dat o cunună de lauri cu panglici tricolor vestitului cor din Sibiiu.

Dna Lucia Cosma a cântat apoi întovărășită de orchestră aleasa „Rugăciunea Elisabetei“ din „Tanhäuser“ (Wagner) și „Cântecul Solvegiei“ din „Peer-Gynt“ (Grieg), în care puterea sa de interpretare a trecut marginile desăvârșitului, atât de fin redă în triluri de priveghitoare admirabilul motiv popular scandinav. Cu acest prilej și mai mult am observat înalta cultură muzicală a dnei Cosma.

Apoi dra Veturia Tritean a cântat câteva doine, dintre care au plăcut foarte mult cele două bucați ale tinărului compozitor Tiberiu Brediceanu, căruia i-s'au făcut ovații. Dna Tritean cântă cântecele noastre populare cu atâta foc, că a fermecat întreg auditorul.

Concertul s'a sfârșit prin execuția de cântăre cor și orchestră a admirabilei compoziții „Vântul“ de Kirchner în care sunt câteva minunate efecte simfonice.

În âst chip s'a sfârșit sărbătoarea muzicală ce ne-au prilejit-o cântăreții sibieni, cu un adevărat triumf pentru muzica noastră națională și o pildă vrednică de urmat de societatea noastră aleasă.

N. P.

TEATRU ȘI MUZICĂ.

„Povestea Neamului“ pe scenă. Pe scena Arenei romane a expoziției din București s'a reprezentat mai de multe ori o compoziție întituitată „Povestea Neamului“, menită a înfățișa poporului figurile mai de frunte ale istoriei naționale. Regele și regina s'au dus anume din Sinaia la București ca să asiste la reprezentare. Lume imensă. Întâi artistul Leonescu, în costumul mocanilor din Ardeal, a declamat, drept introducere, niște versuri csplicătoare. Apoi, la sunele muziceii, s'au înfățișat rând pe rând figurele ilustre din istoria neamului. Mai întâi apărură împăratul Traian, în ornat imperial, călare pe un cal alb, urmat de legionari. Apoi Decebal, însoțit de bărbați și femei dace. Urmară Radu Negru, Dragoș al Moldovei, Vlad Tepeș, Ștefan cel mare, Mateiu Basarab și alți voievozi. După ei Mihai Viteazul călare, urmat de generalii sei și ocoli de trei ori în galop arena, producând un entuziasm care a întrecut pe toate de pân'atunci. Urmă Tudor Vladimirescu cu oltenii lui înarmați. Și în fine Domnitorul Alecsandru Cuza. Atunci, ca tabloul final al unei piese pătrunzătoare, se prezintă gloriificarea regelui Carol. În arenă apărură o trăsură triumfală, cu patru cai. În trăsură o Româncă încântătoare. Eră România. Avea în mâni *Coroana Regală*. --

Momentele acestea au produs un entuziasm care a electrizat tot publicul. Toți s'au sculat în picioare și au aplaudat. Muzica cântă imnul regal și tunurile bubuiau. Familia regală se depărtă petrecută de însuflețirea generală.

Societatea muzicală „Hora“ din București a aranjat în săptămânile trecute în Arenele romane ale expoziției un festival coral cu vre-o 23 coruri săsești din România, care a ținut mai multe zile. S'au dat concerte populare. S'a jucat povestea „Logodna și răpirea Ilenei Consânzene“, cu jocuri de hore și cântări. Făt Frumos cu 44 tovarăși călări, cântând. Întâlnirea cu Ileana Consânzeana. Schimbarea inelelor. Horă mare. Vin 9 iele cu bălaurul și cu trei zmei, cari fură pe Ileana. Făt Frumos cu voinicii sei se duce s'o caute. Se cântă: „Tu care ești perdută în neagra vecinicie“. Ileana plânge și doinește la fereasta smeilor de dorul lui Făt Frumos. — În seara următoare, după concertul dat de alte coruri populare, se continuă piesa „Făt Frumos“ cu fetele și flăcăii din „Dealul Zorilor“ și cu voinicii sei vin în cară trase de câte 4 boi la palatul fermecat, leagă pe cei doi smei și iau pe Ileana Consânzeana. Se face o nuntă ca în povești.

✗ **Corul bisericesc din Brașovul-vechiu** a dat a doua zi de sf. Mărie mică o petrecere populară în otelul Central nr. 1. Concertul care a precedat petrecerea, a reușit foarte bine, condus de dl St. C. Voicu, dirigentul corului bisericesc. Dșoara Maria Rusu a declamat aplaudată poezia „Dușmancele“ de G. Coșbuc; iar dl D. Negura cu acelaș succes, cântoneta comică „Ion Păpușarul“ de V. Alecsandri. S'au jucat piesele: „Tinerețe nebunește“ de G. Cătana; „Idil la țeară“ de Maria Baiulescu. Ambele au reușit bine. Apoi a urmat un dans vesel.

Dl Kirchner părăsește Sibiiu. Aflăm din ziarul „Dimineața“ dela București, că dl Kirchner, escelențiu măestru de muzică, dirigentul corului Reuniunii române de muzică din Sibiiu, care de curând a debutat cu strălucit succes în capitala României, a fost ales și angajat director muzical al societății filarmonice germane din București „Liedertafel“. Astfel dl Kirchner va părăsi Sibiiu, spre regretele iubitorilor de muzică. Vineri a dat în Sibiiu cu reuniunea concert de adio

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Congresul bisericeii gr. or. române s'a ținut la Sibiiu în săptămâna trecută. Deschiderea solemnă s'a făcut duminică la 1/14 octombrie. Întâi s'a serbat serviciu divin în noua și impozanta catedrală, pontificând în. Pr. SSa arhiepiscopul și mitropolitul Ioan Meșianu, asistat de archimandriții dr. Ilarion Pușcariu, Filaret Musta, Augustin Hamsea și Vasile Mangra, de protosincelii dr. E. Roșca și dr. T. Bădescu, diaconii E. Câmpianu și Gr. Crăciunescu. Corul a fost condus de profesorul T. Popovici. Apoi toți s'au întrunit în sala „Casei Naționale.“ în. Pr. SSa mitropolitul, ocupând fotoliul prezidial, având la dreapta pe Pr. SSa Nicolau Popea episcopul Caransebeșului, iar la stânga pe Pr. SSa I. Păp episcopul Aradului, a cetit un memorabil discurs de deschidere; după care au urmat lucrările indicate în program. — În ședința a treia, la propunerea dlui dr. R. E. Roșca, s'a decis ca în anul 1908 să se serbeze jubileul de 100 de ani dela nașterea marelui arhiepiscop-mitropolit Andrei baron de Șaguna.

O nouă reuniune de învățători. Învățătorii de sub jurisdicțiunea conzistorului gr. or. român din Oradea-mare s'au întrunit în 4 octombrie n. la adunare generală spre a se constitui în reuniune, pe baza statutelor aprobate de minister. Întâi s'a serbat chemarea Duhului sânt prin protopopul Toma Păcala în biserica centrală. Apoi toți învățătorii s'au întrunit la școală și sub prezidiul dlui Nicolau Zigre, adunarea s'a deschis. Au fost de față și Pr. Cuv. Sa dl vicar episcopesc Vasiliu Mangra, dl Bărânyî inspector regesc de școale și 120 învățători. S'a luat act de aprobarea statutelor; s'au cetit trei disertațiuni, dintre cari relevăm a părintelui protopresbiter al Peșteșului Alecsandru Muntean, intitulată „Aplanarea diferențelor dintre preot și învățător“ care a plăcut foarte mult. S'a decis mai departe ca reuniunea să edeie în fiecare an un anuar. La urmă s'a făcut alegerea comitetului pe un period de trei ani. S'au ales președinte: Alecsandru Muntean protopop, v.-președinte Nicolau Firu învățător, notari Ambroziu Bulzan și Ambroziu Catone, cassar Petru Cipou, bibliotecar Dim. Sime, controlor Mihai Ciura; membrii în comitet: Ioan Papp, Paul Papp, Gavril Dudulescu, Vasilie Sala, Ioan Cigariga, Ștefan Tulvan. În urmă s'au ales președinte onorar dl Nicolau Zigre. Prânz comun.

Daruri culturale. Dl *Alecsandru Pocol*, proprietar de mine de lângă Baia-mare, a dăruit 100 de coroane fondului „Mesei studenților din Blaj și altă 100 de coroane „Reuniunii meseriașilor“ tot de acolo. — Dl dr. *Aurel Grozda*, avocat în Buteni, a dăruit cu prilejul căsătoriei sale cu dșoara Aurora Serb din Lipova, 100 de coroane, pentru fondul gimnaziului din Brad.

✗ **Carte de școală aprobată.** Ministrul reg. ung. de culte și instrucțiune publică a aprobat manualul „Carte de cetire pentru cl. I. și II. giannazială de Virgil Onițiu, Brașov 1905, editura librăriei Ciurcu“, admitându-l spre folosire în primele două clase ale școlaelor medii cu limba de propunere românească din patrie.

✗ **Fundațiunea dr. Ioan Nichita**, înființată la Șimleu de reposatul, va împărți anul acesta, precum avizează secretarul dl dr. Coriolan Meseșian, două ajutoare: a, pentru școli gr. cat. române 676 cor. b, pentru biserici gr. cat. 333 cor. Președintele comitetului fundațional e Rds. vicar Alimpuș Barbolovici în Șimleu.

Noi profesori la Arad. Dl *Aurel Bratu*, fost profesor în Sibiiu, s'a numit la Institutul teologic-pedagogic din Arad profesor de matematică și fizică. — Dl *Alexandru Vesalon*, spiritualul seminariat din Arad, a fost numit tot acolo profesor de tipic.

✗ **Masa studenților academici din Cluj.** Direcțiunea „Economului“ din Cluj se poartă foarte brav. A luat inițiativa pentru înființarea unei mese a studenților români de acolo. Masa s'a și pus la serviciu de câțiva ani. În anul școlar care s'a deschis de curând s'au dat ajutoare la 22 de studenți, toți dela facultățile universitare.

CE E NOU?

Hymen. Dl *Octavian Goga* și dșoara *Hortensia Cosma* ș-au serbat cununia cu mare solenitate duminică la 1/14 octombrie în catedrala nouă din Sibiiu, asistând un public foarte distins. Nași au fost renumitul poet dl Alexandru Vlahuța cu doamna

soție. Preotul oficiant părintele prototisinel Miron Cristea, care a pronunțat o vorbire pătrunzătoare, felicitând noua părechie și exprimându-și bucuria că poate să salute în numele tuturor la aceasta festivitate pe laureatul poet Alecsandru Vlahuță. — Dl dr. *Aurel Grozda*, avocat în Buteni și dsoara *Aurora Serb* ș-au serbat cununia la 23 septembrie n., în Lipova. — Dl *Alecsandru Mircea*, comptabil la filiala din Buciumi al „Silvaniei“ din Șimleu, s'a logodit cu dsoara *Terezia Roman* din Colțirea. — Dl *Nicolae Iancovici* învățator în Hitiaș și dsoara *Mărioara Graciu*, din Sacășul-unguresc s'au cununat în 30 septembrie n. — Dl *Petru Aciu* învățator în Sarghea și dsoara *Elena Cosma* din Portelec s'au logodit. — Dl *Pavel Tofan* medic veterinar și dsoara *Elena Chibulcutean* din Nepeș, s'au logodit. — Dl *Gavril Mureșan* absolvent de teologie și dsoara *Valeria Dragoș* s'au cununat în biserica gr. cat. din Săn-Mărgita la 4 octombrie n. — Dl *Emil Mureșan* învățator și dsoara *Varvara Boroș*, s'au cununat la 6 oct. în biserica gr. cat. din Borșa. — Dl *Ioan Barna* învățator și dsoara *Victoria Partene* din Maier s'au logodit. — Dl *Ștefan Dragulescu*, învățator în Flavișevița și dsoara *Elena Farca* s'au cununat la 7 octombrie n., în biserica gr. or. din Varadia. — Dl *Pavel Secheșan* vice-notar în Roman-Petre și dsoara *Catinca Popescu* ped. abs. din Marcoveș s'au cununat la 23 octombrie. — Dl *Iuliu Demeter*, comptabil la „Sătmăreana“ din Seini și dsoara *Tertulia Ternovean* din Borlești s'au logodit la 20 septembrie.

➤ **Inaugurarea statuei lui Alecsandri la Iași** s'a fixat pe ziua de 15/28 octombrie, dimineața la orele 9. Mai întâi se va oficia slujba religioasă de mitropolitul Moldovei, asistat de înaltul cler și în prezența reprezentanților autorităților; va urmă apoi cuvântarea primarului, după care se va face desvălirea statuei.

Vor mai vorbi dnii: Al. Xenopol, din partea comitetului de inițiativă; Vlădescu, ministrul instrucțiunii; un membru al Academiei Române; reprezentanții celor două Universități din Iași și București, un om de litere și reprezentanții societăților străine. Seara la orele 9 se va da la Teatrul Național o reprezentație festivă, la care vor da concursul artiștii teatrelor naționale din București, Iași și Craiova. Se va jucă una din piesele nemuritorului poet. Corul mitropolitan, sub conducerea maestrului Dimitriu, va execută mai multe bucăți cu text din poeziile lui Alecsandri. Comitetul aranjator a hotărât să facă un mare număr de invitațiuni. Vor fi invitați toți demnitarii Statului, deputații și senatorii, membrii Academiei, oamenii de litere, membrii tuturor societăților, din țeară, precum și societățile culturale din țările locuite de Români. Regina a făcut cunoscut în mod oficial că va asistă la această serbare. Vor mai fi invitați de asemenea fruntași ai intelectualității române din Bucovina, Transilvania, Basarabia, etc.

Știri personale Dl *George Plopu*, judecător de tablă, detașat la Curia regească, a fost numit de ministrul de justiție membru al comisiunii instituite în Budapesta pentru examinarea advocaților. — Dl *dr. A. Pop*, fost vice procuror la tribunalul regesc din Oradea-mare, s'a numit procuror la tribunalul din Bistrița, unde și-a ocupat noul post.

Numărul viitor va apărea la 22 octombrie v. (4 noiembrie n.)

Proprietar, redactor respunzător și editor:
IOSIF VULCAN (Str. Áldás nr. 14/296/b).

„BIHOREANA”

Institut de credit și economii societate pe acții.

CENTRALA ÎN ORADEA-MARE.

— FILIALA ÎN TINCA. —

CAPITAL SOCIAL 600.000 cor.

1. Primește bani spre fructificare pe lângă libele de depuneri, sau în cont curent și după banii depuși spre fructificare plătește interese de 4¹/₂%. Darea după interesele de depuneri o plătește institutul.
2. Acoardă împrumuturi ipotecare.
3. Acoardă pe lângă condițiunile cele mai favorabile împrumuturi pe amortizare în anuități pe timp de 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40, 45 și 50 de ani.
4. Acoardă împrumuturi simple țărănești pe obligațiuni cu cavenți (credite personale țărănești).
5. Escomptează cambii (polițe), efecte și pretenziuni sigure cătră casse publice cu scadențe fixe.
6. Acoardă împrumuturi pe lângă amanetare de efecte (lombard).
7. Acoardă credite cambiale și de cont curent cu acoperire ipotecară, sau de alta natură.
8. Ingrijeste afaceri economice și totfelul de afaceri de bancă.

8-12.

DIRECȚIUNEA.